

- שבוע 112 3
- 3 האם מותר בשבת ללכת לראות מוצר אצל קרוב או שכן אם רוצה לקנות מוצר דומה
- 5 איזו כוונה לבוון מי שמתענה פ"ד תעניות
- 6 השלמה לנידון על הזכרת יציאת מצרים כל השנה דרך שאלה ותשובה
- 7 האם מברכים שהחינו או הטוב והמשיב על דבר טוב שאינו שמועה טובה
- 8 נפסק חוט אחד בציצית בין הכריכות לאחר הקשר השני מה דינו
- 10 אם אפשר לעכב על עסק בבית משותף להעמיד שלט של העסק
- 11 מנבת שקנחו בה מעט חלב והניחוה על פיר רותח שעל האש מה הדין
- 14 האם יש לעודד המנהג להכניס פתקים בין נרות החנוכה
- 15 האם יש חילוק בין מילוק שכינה למילוק רוח הקודש
- 16 בנין שיש בו יחידת דיור או עסק עם כניסה פרטית האם מחוייב לשלם ועד הבית
- 17 אם יש חיוב ללמד בנו אומנות בומנינו ומה הדין בבנו גדול
- 19 שאלוהו אם מכיר בחור טוב והציע את חברו והלך השואל והציע לבעל הדבר ואחר כך המתיים הדבר בשבוע על ידי שדכן מי מקבל המעות

לקבלת גליון שכיחא מדי שבוע שלח
questions@shchiche.com

במו"כ ניתן להשיג עותק מודפס אצל המחבר בכולל וברח' חפץ חיים 3 ב' בני ברק.

שביחא שאלות המצויות בהלכה

ניתן להוריד גליונות קודמים בעמדות "קול הלשון" תחת השם "עקיבא משה סילבר"

תלמידי בתי המדרשות מתכבדים לקחת גליון חנם לבית מדרשם ותע"ב

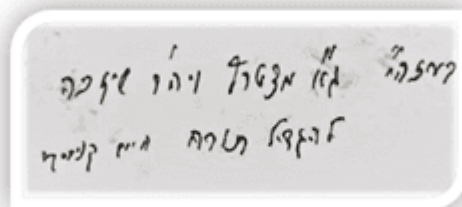
תגובות בטלפון 03-6703111 או בפקס 03-6882239

חלוקת גליונות שביחא בכפוף לתקנון (בכו שביחא שלוחה 6)

השתתפות בהוצאות בשלוחה 5

ההסכמות ומכתבי ברכה על החיבורים הקודמים נתנו ממרגל ורבנן וצוקללה"ה ויבדלחט"א:

הגר"ח קניבסקי (מצו"ב), הגר"מ שטרנבוך, הגר"ש דבלצקי, הגר"א גרבוז, הגר"ד דיסקין, הגר"ב שרייבר, הגר"מ קארפ, הגר"א וייס, הגר"ע פריד, הגר"י פישר, הגר"מ קסלר, הגר"ח מישקובסקי, הגר"ש הכהן גראס, הגר"י רצאבי, הגר"ש זעפרני.

הדברים נכתבו בדרך לימוד ומטרתם לעורר את כותבי הדברים לעיון בנושאים הנידונים, ואינם מתיימרים לשמש כתחליף לפסק הלכה או לפוסקי הלכה, ואין לפסוק הלכה למעשה מתוך הדברים בלא שאלת חכם.

כל מי שיש בידו השגה, בין בתיקון טעות של ממש או בשיקול הדעת, או כל הערת שיפור על ניסוח או פרט שיכול היה להיכתב טוב יותר - נשמח מאוד לקבל הדברים, על מנת לתקן הדברים במהדורה הבאה, ותבוא עלינו ברכה, ויהיה בזה זיכוי הרבים.

ואם ח"ו השתרבב לפום ריהטא מה שהיה עדיף לכתוב באופן אחר - הנני להתנצל על כך מראש ולהשתדל לתקן הדברים להבא, ושגיאות מי יבין.

האם מותר בשבת ללכת לראות מוצר אצל קרוב או שכן אם רוצה לקנות מוצר דומה

כתב

השו"ע סי' שז ס"ט מותר להחשיך לתלוש פירות ועשבים מגנתו וחורבתו שבתוך התחום, ולא אסרו להחשיך אלא בסוף התחום משום דמינכרא מלתא ע"כ, ומבואר מזה דכשהולך בשבת לצורך חול אם ניכר שהוא לצורך חול אסור ואם אין ניכר מותר, ולכן לכאורה בניד"ד אם יהא ניכר שהולך לראות העגלה לצורך קניה לכאורה יהיה אסור ואם אין ניכר לא.

ואע"ג דבעגלה הי' מקום לתלות שיביא העגלה בלא תשלום כסף ואז הוא דבר שאינו אסור בשבת מ"מ אם ניכר הדבר שרוצה לרוכשו לכאורה הוא בכלל האיסור, וכמש"כ המשנ"ב שם בסק"מ לגבי טעם האיסור לילך בשבת בתוך שדהו בסי' שו ס"א דהתם מינכרא מילתא בכל גוונא שהוא מחשב לעשות בה איזה פעולה כגון שהוא סמוך לזמן חרישה או לזמן קצירה או לזמן ניכוש השדה עכ"ל, וא"כ גם כאן אם מינכרא מילתא שהולך לשם כדי לבחון את העגלה אם היא מתאימה לו לצורך רכישה אסור.

וברמ"א סי' שו ס"א כתב בשם המרדכי ס"פ מי שהחשיך שאסור לטייל למצוא סוס או ספינה או קרון לצאת בו, ולפנ"ד הי' מקום לדייק מזה דדוקא סוס או ספינה שאסור לילך בהם בשבת יש בזה איסור אבל בדבר שרק המכירה היא איסור והדבר עצמו אין איסור לקבלו בשבת יהיה מותר, אולם ד"ז לכאורה קשה מסברא [ועי' להלן דגם פוסקי זמנינו לכא' אסרו בכל חלון ראיה, ועי' שש"כ מהדו"ט פכ"ט ס"ט] וגם זה גופא אינו מוכרח דלעיל סי' רמח ס"ג אי' ברמ"א דיש מתירין לעלות על ספינה בשבת אם קנה שביתה מע"ש בספינה א"כ ספינה אינה איסור בעצם בשבת, ואולי י"ל דמשום דמוכחא מילתא שאם יעלה בשבת הזו [כשלא קנה שביתה מאתמול] יצא עם הספינה מחוץ לתחום וממילא אסור דמנכרא מילתא דרוצה לצאת חוץ לתחום, אבל גם לפ"ז א"כ דומה לכל דבר שמוכחא מילתא שרוצה לקנותו [או כיו"צ] במוצ"ש.

ולכא' שוב יל"ע דהנה יש אופנים דמותר ליקח מהמוכר חפץ בשבת כשאינו משלם בשבת ואינו מזכיר סכום מעות (עי' סי' שכג ס"א ואילך), וא"כ מה הוא ההיתר אם נימא דאפי' לראות החפץ אסור אם רוצה לשלם על החפץ בחול א"כ כ"ש כשלוקח החפץ בפועל כדי לשלם עליו בחול, ואולי יש לומר דכשלוקח דבר א"כ עושה מעשה לשבת ולא חשיב

שכחא שאלות המצוות בהלכה

מוכחא מילתא כעושה מעשה לצורך חול אע"ג דנלווה מזה דבר לצורך חול משא"כ כשמתעסק בקנין של אחר השבת א"כ כל העסק הוא עסק שאינו לצורך שבת וא"כ הענין המשמעותי לגבינו הוא רק הקנין עצמו וצל"ע בכ"ז [ומהרמ"א הנ"ל נתבאר שאין הוכחה צרורה לענייננו לגבי קנינים אצל האחרונים נראה שנקטו לאסור צוה לכאן].

אולם מאידך גיסא יש מקום לטעון דהרי גם סוס או ספינה אין איסור לקבלם בשבת וכל האיסור הוא רק השימוש בהם וזה אינו שייך לענייננו וא"כ אין מהרמ"א מקום לדיוק דרך דבר שיש בו איסור בשבת להשתמש בו אסור לעסוק בו בשבת דאדרבה השימוש אינו הנפק"מ אלא עצם המכירה הוא האסור אלא נקט דבר שאסור לקנותו בשבת וה"ה כל דבר שאסור לקנותו בשבת.

[והאיסור הוא רק היכא דמוכחא מילתא דבבה"ל כ' דהמקור לזה מדינא דשדהו ובמשנ"ב סי' שז הנ"ל כתב דהאיסור בשדהו הוא משום דמוכחא מילתא].

וכן מבואר במשנ"ב סי' שז סק"א דללכת לעיין בנכסיו [וה"ה בדבר שאינו נכסיו דאין חילוק צוה לעיין זה כדמוכח שם] אסור רק אם מנכר מילתא אבל אם לא מנכר מילתא הוא בכלל הרהור בעסקיו ומותר.

ודעת החי"א להחמיר גם היכא דלא מנכרא מילתא אבל בבה"ל ריש סי' שו דחה דבריו מהלכה וכהסכמת כל האחרונים עי"ש שהאריך לבאר הטעמים לזה [ותמלית דבריו שם דיש כמה ראשונים שדאי מקילין וא"כ הוא ספק דרצנן לקולא ועוד דאין ראיה שיש מחמירים ואין לעשות פלוגתא בלא הכרח ועוד שדעת המג"א והסכמת כל האחרונים להקל בזה].

ובהלכות שבת בשבת ח"ד פ"ב הערה כ' הביא בשם הגריש"א שאין להסתכל בחלון ראווה דמינכרא מילתא ובשש"כ מהדו"ח פכ"ט ס"י ובהערה כג בשם הגריש"א הובא להקל דלא מינכרא מילתא [ונאשרי האיש ח"צ פט"ז סכ"ג כ' בשם הגריש"א שרק אינו ראוי].

ויש לחדד האופנים בזה שהנה אם עובר באקראי ורואה כמו שהוא דרך סקרנות למי שרואה דברים מסקרנים לכו"ע אינו איסור מעיקר הדין [רק דיהא צעניך כאלו מלאכתך עשויה כמו שהציאו הפוסקים מהמכילתא דמשש זה שייך בכל מקרה כהוא חסידא דנמנע ולא גדרה, ועי' שו"ע סי' שו ס"ח, ויש להוסיף דאם מחמיר מרוב גס דעת החי"א דלעיל וצ"ח סי' שו סק"ז נקט כמותו לחומרא], ואם מתעכב ומתבונן באופן שניכר שהוא רציני במעשיו (וכ"ש אם אומר בפיו שמתעניין באיכות מוצר פלוני וכיו"ב) יהיה אסור, והכל לפי הענין ובאופן הביניים יתכן דתלוי בדעות הנ"ל.

ולכן במקרה שלך שיש לך קרוב שמגיע לסביבת מקום ויש לו מוצר שאתה רוצה לרכוש, א"כ האופן המותר בזה הוא ללכת לביקור בלבד ותוך כדי כך לראות המוצר שהנך מתעניין בו בלא לומר את הכונה שלך בראיה זו ובאופן זה מותר מעיקר הדין, וגם להמחמירים בחלון ראווה של חנות מ"מ במוצר פתוח בבית לא שייך האיסור גם לדעתם וכן מבואר במשנ"ב סי' שו סק"ו בשם האחרונים דמש"כ הרמ"א שיש איסור לראות הסוס הוא רק

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

כשניכר שמתכוון או כמשחישך אבל אם אינו ניכר אלא רק כהולך לטייל שרי אף שדעתו בהילוך זה למצוא סוס וכדומה עכ"ד ולכן גם בנ"ד שרי.

[והיתר זה הוא עכ"פ כשאינו מסתכל יותר מידי באופן שניכר שבודק ענין רציני, ואפי' אם בודק באופן יסודי אם אינו מוכח שיעשה באופן האסור כגון שיש לרואה לתלות שיקח מקרובו העגלה לצורך שבת ויעשה עמו חשבון לאחר השבת כמב' בריש סי' שכג, א"כ הרי אפי' בהחשכה התירו בכה"ג עי' במשנ"ב סי' שו ס"א סק"ג וכ"ש בסיוור בלבד דלכא' הוא קיל מהחשכה עי' במג"א סי' שז ס"ט סק"ג, וכ"ש דבהחשכה ההיתר הוא אם הי' שייך למצוא היתר וכאן אפי' הרואה יכול לתלות בהיתר ועדיף, ולכא' כ"ז פשוט ולמעשה צל"ע].

(אלא דיותר טוב להדר שלא לעסוק בענייני חול בשבת אפי' במחשבה ויש בזה ברכה, כמבואר בגמ' ופוסקים וכנ"ל).

איזו כוונה לכוון מי שמתענה פ"ד תעניות

שש
אלת

איזו כוונה לכוון דבאר"י מבואר שיש כוונה לכל יום ממ' יום דשובבי"ם ולא נתבאר כוונה לכל יום מפ"ד תעניות, ושאלתם אם יש לכוון כוונה אחת כללית בכל הימים או שיש כוונה מיוחדת לכל יום ויום.

בעניי לא באתי למידה זו ומ"מ יעוי' במאה קשיטה לרמ"ע מפאנו תיקוני תשובה פרק ד' (דף ס"ב בדפ' מונקאטש) שהרחיב בכוונת בפ"ד תעניות לפי חלוקת הימים (וכן במאמרי הרמ"ע מפאנו ח"ג עמ' קיד) ומבואר מדבריו דאין כל הימים שוים בכוונתם.

ולגוף שאלתכם עי' מה שכתב בספר תיקון פ"ד תעניות להגר"ג (בהגר"ל) רבינוביץ [שהוא דודו של ידי ששלחם דרכו השאלה] בספר תיקון פ"ד תעניות עמ' רטו שמדבריו [נצי"אור ט"ז המסנה על כוונת הרש"ש] שם נראה שנקט שבכל יום יש תיקון מיוחד לאותו היום עי"ש בהרחבה.

וכמדומה שכן מוכח גם במשנת חסידים (דפ' ירושלים עמ' תקכט) מס' התשובה פ"י מ"ח [ועי"ש משנה יא] עי"ש, וכך גם פשטות האר"י בשער היחודים פ"ד מענף הג' שכתב שהם פ"ד אותיות [ומוכר שם הסדר אחר"ע].

השלמה לנידון על הזכרת יציאת מצרים כל השנה דרך שאלה ותשובה

הראונו,

שכ' בתשובת הרא"ש כלל כד סי' ב וששאלת למה אין מברכין על ספור ההגדה הרבה דברים צוה הקב"ה לעשות זכר ליציאת מצרים ואין אנו מברכין עליהן, כגון הפרשת בכורות וכל המועדים, שאין צריך להזכיר בהפרשת בכורות שאנו עושין אותו זכר ליציאת מצרים אלא שצוה הקב"ה לעשות המעשה ומתוך כך אנו זוכרין יציאת מצרים ולא דוקא הגדה בפה אלא אם ישאל מפרשין לו (וזהו ההגדה לבד שזוכרין יציאת מצרים) עכ"ל.

וכבר הוכחתי במקומו מהמכילתא דדיני והגדת העקריים מקיימם בליל הסדר, ומלבד הך תמיהה יש להוסיף עוד דבאמת צ"ב דמאחר שמקיימין אותו גם בעוד מצוות למה לא יהיה בזה ברכה ועוד צ"ע אם יש מצוה לענות לשאלתו למה אין מהדרין אחר בנו שישאל כדי לקיים מצוה [ולמה צליל הפסם נריך להדר אחר זה] ועוד למה לא הובא פרט זה בפוסקים שאם בנו שואלו ואינו עונה על אתר ביטל מצוות עשה, ועוד צ"ע דאם המועדים כולם כשבנו שואלו מחוייב לענותו משום שנאמר בהם שהם זכר ליציאת מצרים א"כ מה חילקת בין מועדים לבין בכורות, ועוד צ"ע מה הוא הא דקאמר ולא דוקא הגדה בפה הא סו"ס יש מצוות תשובה לבן א"כ למה לא יברך על זה.

אלא מה שיתכן לומר בזה דכוונת הרא"ש דכל מצוות הללו צריך לזכור טעם המצוה שהוא זכר ליציאת מצרים ונפק"מ שאם ישאל ישיבו לו ואפשר דלאו בהכרח זו צורת המצוה שישאל וישיבו לו דזה נתמעט במכילתא רק לליל הסדר [דהמכילתא דורש כל המקראות דארכע צניס לענין ליל הדור כדמוכח מהנן החכם דשואל קרא דפרשת ואמחנן ואמרת אליו ומשיצין לו אין מפטירין אחר הפסם אפיקומן] אלא ר"ל שזו כוונת המצוה כעין מש"כ המשנ"ב בשם הב"ח על כוונת המצוה בתפילין שצריך לכוון לשעבד וכו' וכן בסוכה שצריך לכוון זכר ליציאת מצרים וכו' וגם כאן צריך לידע שזו כוונת המצוה ואם ישאל יאמרו לו וזהו דקאמר שא"צ הגדה בפה דאין זו צורת המצוה להגיד בפה אלא לדעת שזו כוונת המצוה וכיון שהוא פרט במצוה א"כ לא שייך בזה ברכה מיוחדת דהברכה היא על המצוה בכללותה ולא על פרט שהוא במצוה.

דבשלמא אם היתה הגדה בפה הי' שייך לומר דהיא מצוה מיוחדת אבל מאחר שהוא דין בהבנת המצוה לא שייך בזה ברכה בפני עצמה.

וע"ז קאמר הרא"ש דמאחר שחזי' בשאר מצוות שהגדרת זכירת היציא"מ הוא בפנימיות המצוה ולא דין בפני עצמו השתא נמי בליל הסדר שיש דין הגדה מ"מ ילפי' משאר מצוות דאין דין זה חשיב כמצווה בפנ"ע ולכן גם בליל הסדר הגדרתו כפנימיות וכוונת שאר

שביחא שאלות המצוות בהלכה

מצוות הסדר [ולולא דמסתפינא הו"א דכוונת הרא"ש דמשאר מצוות ומועדים נלמד לליל הסדר דגם אז עיקר הדין הוא ההצנה עכ"פ מדאורייתא ואפשר דזה הכונה מה דמסיים בסוף פסוקים (אולי הוא מגליון) וזהו ההגדה לצד שזוכרין יציאת מצרים ר"ל דגם מה שאנו מוסיפין צפה מ"מ הקיום הוא בזכירה שכלל וא"כ מה דחייצו חכמים דרך שאלה ותשובה אולי יסבור שהוא מדרצן ואע"ג דשייך ברכה גם במצוות דרצן מ"מ כאן לא חשיב שתקנו רצן מלוא צפני"ע דלא שינו הגדרת המלוא מדאורייתא שהיא פנימיות מצוות הסדר וק"ל, ומ"מ פרט זה אינו מוסכם וקילרתי שכבר נתבארו הדברים במקומות אחרים].

האם מברכים שהחינו או הטוב והמטיב על דבר טוב שאינו שמועה

טובה

מברכי

שהרי מצא מציאה הוא מדין שמועה טובה (כן מוכח בשו"ע סי' רכב ס"ד שהובא דין זה עם דיני שמועות טובות ולא עם דיני שהחינו על כלים חדשים בסי' רכג), וכן מבואר מנידון הפוסקים לגבי כמה עניינים כגון נשא אשה וכיו"ב (עי' משנ"ב סי' רכב ס"א), ומבואר דאי"ז דין מיוחד בשמועה, וגם בנידון בגמ' לגבי ירדו גשמים דמשמע שהוא מדין שמועות טובות (ועי' עוד בהרחבה בתשובות הרשב"א) ולא יתכן לפרש דאין שייכת הברכה בגשמים כשראה בעצמו אלא הכל רק באופן ששמע, וגם לא יתכן מסברא דלא תהא ראייה גדולה משמיעה.

ומה שנקטו שמועות טובות החידוש הוא כמו שאמרו דאף שהוא שמועת האזנים בלבד ולא ראה במראה עיניו יכול לברך, ויש להוסיף דבמשנ"ב שם מוכח שאי"ז פשוט שאפשר להסתמך על כל שמועה כדי לברך עליה הטוב והמטיב עי"ש הפרטים בזה, ויש להוסיף עוד דעצם מה שאפשר לברך על השמועה כשעדיין אין שמחתו שלמה ג"כ הוא חידוש בפני עצמו, ואילו לגבי בגדים חדשים שהגדר אינו ממש הגדר של שמועות טובות (וכמו שכתבתי לבאר בכמה מקומות דכלים חדשים הוא גדר שנתנו חכמים לברך מצד שזה דבר שמצדיק ברכה ואינו נכלל בדין שמועות טובות שצריך שמועה ששמח בה הרבה כמ"ש הערה"ש ר"ס רכב), אפשר דאם רק שמע שבני ביתו קנו לו מממונו בגדים חדשים אינו מברך כיון שלא קנה בעצמו ולא לבש בעצמו, ואף שיש לדון ולפלפל בזה מ"מ זה שייך להבין מסברא דשמועה גריעא מהנאת הטובה בעצמו ולכן הוצרכו לומר דעכ"פ בדבר ששמח הרבה מברך מזמן שמועה וכ"ש בראיית הטובה וכ"ש שכבר הגיע לידי הנאה מהטובה בפועל.

נפסק חוט אחד בציצית בין הכריכות לאחר הקשר השני מה דינו

נשאל תי

האם סגי במה שיש קשר אחד (דהיינו קשר אחד קודם החוליה וקשר אחד לאחר החוליה לחשוש לב' הדעות בביאור דינא דקשר עליון במנחות לט ע"א) או דבעי' לעיכובא דוקא ה' קשרים לכל החוטים דהיינו שיהיו כלולים כל אחד מן החוטים במנין החמשה קשרים.

והנה ראשית יש לברר בחוט שנפסק (עכ"פ אחר סוף הגדיל דהיינו אחר סוף החמשה קשרים) ולא נשאר בו כדי עניבה אם כשר אע"פ שיש כאן חוט אחד שאין בו ענף (היינו חוטים המשתלשלים) אלא גדיל בלבד, דהאם סגי בזה שהחוט השני שמחובר בו (ר"ל דכל חוט הוא כפול) יש בו שיעור של הענף המשתלשל כדי להכשיר החוט המחובר בו שנפסק.

ובשו"ע או"ח סי' יב ס"א הביא פלוגתת הראשונים בגדרי כדי עניבה דלדעת הרא"ש נפסל רק אם נפסקו ב' חוטים פחות מכדי עניבה [שאז יש להסמפק שהם ז' לדדים של חוט אחד ומשינ כנפסק חוט אחד שלם וה"ה שאם ידוע שאינם ז' לדדים של חוט אחד אינם נפסלים].

ולדעת ר"ת יש עוד תנאי בזה דבעינן שיהיו ד' חוטים שלמים [דהיינו ז' חוטים כפולים].

ומ"מ גם לר"ת אחר שנתקיים התנאי שיש ד' חוטים שלמים בשיעור המלא [שהוא י"ז גודלים עי"ש צנה"ל] משמע שאינו מחמיר לגבי החוטים הנשארים יותר מדעת הרא"ש דכשר אם אין כאן ב' צדדי חוט שנפסקו שני הצדדים (או שני חוטים שהם ספק ב' צדדים של חוט אחד) יותר מכדי עניבה, וכן מבואר מתוך דברי המשנ"ב שם בסק"י דלענין נקודה זו אין ר"ת חולק על דעת הרא"ש עי"ש.

והנה גם לדעה המחמירה שם בס"ג [דקן עיקר ההלכה עי"ש צמשי"ז] דבעינן כדי עניבה מן הענף ולא סגי שיש כדי עניבה מן הגדיל מ"מ א"צ כדי עניבה בכל שמונת החוטים דחוט אחד שלא נשתייר בו כדי עניבה אינו פוסל הציצית וכמשנ"ת.

היוצא מזה דבחוט שנפסק עכ"פ בסוף הגדיל ולא נשאר בו כדי עניבה אם עכ"פ שאר שבעת החוטים לא נפסקו כשר לכל הדעות.

ובנידון דידן של השואל הנזכר יש כאן ב' עניינים שיש לדון בהם האחד האם ה' קשרים לעיכובא, והב' האם ד' גודלין של מקום הגדיל הם לעיכובא, ויעוי' בתשובה אחרת שהרחבתי בנידון זה של ד' גודלים דבפשוטו הוא מחלוקת המשנ"ב והחזו"א וגם במשנ"ב יש סתירות בזה, ומשמע דעיקר הדעה מעיקר הדין דד' גודלין אינו לעיכובא וצל"ע.

אבל החמשה קשרים מפורש בראשונים דאינו לעיכובא ועכ"פ האידנא דלית לן תכלת.

[ויש להוסיף עוד דבאמת א"צ לבוא לזה דאין דין שיהיו חמשה קשרים עם שמונה חוטים

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

אלא כל מה דבעי' שלא יהיה קשר שאינו מתקיים ואם חוט אחד קרוע שם אין הקשר מתקיים, כן מוכח בבה"ל דלהלן וכן מפורש ביתר ביאור בחזו"א דלהלן בסמוך דאין הנידון כאן מצד דבעי' קשר עליון עם ח' חוטים אלא מתקיים ואדרבה אם חוט זה מתחילתו לא יהיה בקשר הזה עי' מש"כ בזה, ומ"מ פחות מד' חוטים עכ"פ בקשר אחד (שהוא הקשר עליון כל חד לפי שיטתו להסוברים שהוא סמוך לכנף או להסוברים שהוא אחר ג' כריכות או להסוברים שהוא שייך גם להיות השני עי' נראשונים צמנמות ריש דף לט) או השלישי להשלים הקשר עליון עי' בחזו"א דלהלן למה דקי"ל קשר עליון דאורייתא) אין צד להכשיר].

וכן מפורש בבה"ל ס"ס יג דאם קשר עליון כתקנו [ונקט שם הכה"ל דהוא הקשר השני שאנו עושין ולענינו הוא הדעה המממירה צפירוש ענין קשר עליון, ועי' חזו"א סי' ג סק"ג שרצה להקל יותר מהמשנ"צ בזה ומש"כ גם נדעת המשנ"צ] ושם נקרא חוט אחד כשר אפי' לדעת רש"י [שהוא הדעה המממירה צ"ג ה"ל דבעי' כדי ענינה מן הענף], אבל אם נקרא קודם סיום הקשר לא חשיב שהי' כאן קשר דחשיב כאילו מפסק הקשר כדמוכח בתוס' מנחות לט ע"ב ד"ה כדי לענבם, אך הוסיף הבה"ל שם לחדש דלכאורה מוכח מהסוגי' שם דבעי' שישאר מאותו החוט כדי ענינה מלבד הקשר העליון [דהיינו הקשר השני כנ"ל] ועכ"פ כדי עניבת חוט אחד להדעות הראשונים הסוברים דמהני כדי עניבת חוט אחד.

[וזהו אע"ג דבשו"ע לא נמצא רמז לכל פרטי דין זה, ואפשר משום דעיקר דינא דהשו"ע כשנפסק חוט אחד בסוף הגדיל דבזה לא מיירי הבה"ל כלל לפוסלו, ויש להוסיף דאין הכונה שיש להקל בזה לכתחילה בכדי עניבת חוט אחד דאינו ברור דעות הרי"ף להקל בזה שציין הבה"ל בשם הב"י ועי' חזו"א או"ח סי' ג סקט"ו ד"ה כתב ב"י, וגם השו"ע לא הזכירם כלל אע"פ שדרכו להמשך אחר הרמב"ם והרי"ף, והטעם משום דאינו מפורש בדבריהם כלל ולא שבקי' פשיטותיה דהרא"ש משום השמטת הרי"ף והרמב"ם, והבה"ל שצירף דעתם משום שכתב דבר חידוש לחומרא וגם זה כתב בלשון שאינה ברורה "ועכ"פ" וכו'].

היוצא מכ"ז דבמקרה של השואל הציצית כשרה לכו"ע ומ"מ שלא יהיה בצמצום ממש אחר הקשר השני אלא בשיעור כדי עניבה [ועכ"פ כדי עניבת חוט אחד וראוי כדי עניבת כל החוטים].

כשאין לו ציצית אחרים יכול לסמוך גם אם נפסק אותו החוט לפני הקשר השני [ע"פ החזו"א ה"ל צסק"ג וצמס"כ נדעת המשנ"צ].

אם אפשר לעכב על עסק בבית משותף להעמיד שלט של העסק

יש

בזה כמה שאלות, הא' אם אפשר לעכב עליו מצד שפוגע בנוי הבנין (וצריך שיבדוק הבורר אם בעל העסק מבקש לעשות השלט באופן ששייך שתהי' טענה, וכמ"כ יש שאלות שנקטו שיש לבדוק המנהג בזה וכן לבדוק דעת רוב דיירי הבנין, ועי' בפרטי שאלות שונות בספר משפט צדק ובשאר ספרים שדנו בענין הבית המשותף בהלכה).

והב' מצד שממשיך לקוחות לבנין יותר ממה שהיה קודם (עי' שו"ע חו"מ סי' קנו ס"ב לענין חנות בחצר, ועי"ש בסמ"ע סק"ו דאפי' אחד יכול לעכב, ואינו פשוט שמועילה חזקה, עי' משכנות ישראל סי' יג ובשבילי המנהג ח"ב עמ' רמ), או שמשווה לבנין מראה מסחרי יותר ממה שהיה קודם [ואם יש לו טענה שמפחית עי"ז ערך הדירות צננין יש לבדוק הדברים ע"י צורר].

ומלבד זה יש כאן עוד שאלה דאולי סגי בטעם כל דהוא לעכב עליו אם נאמר דיש מנהג שהקירות החיצוניים בבנין הם משותפים א"א הרי זה כשותף המעכב וגם בזה יש לדון דאולי יכול לטעון לתוך שלי אני נכנס ויל"ע בכ"ז, ובדרכי משפט עמ' קל טען שמצד הדין אין מתייחסים לחוק שאומר שהקירות החיצוניות הם רכוש משותף אלא שייכים למי שדר שם, ומשמע שהסכים עמו הגרנ"ק לעיקרי הדברים שכתב שם, [ולפי מה שהוצא צספר לדיק כתמר יפרח עמ' רלד צסס הגרנ"ק נראה שלא סגר כן (ועי"ש מה שהובא בשם הגר"א ל"ע ז), אלא אם כן נימא דהכל לפי הענין ויש רמת כיעור שנחשז שמשפיע על כל הצננין, או דיש חילוק אם הוא כנגד ציתו של התחתון המוחה ול"ע צכ"ז].

ועי' עוד בהרחבה בריש סי' קנג בדיני זיז, וחלק מהנידונים שם שייכים גם בענייננו.

בנידון שלך אם מדובר בבעל עסק רופא יש שדימוהו לדין מלמד תינוקות (בשו"ע סי' קנו) שהוא צורך מצוה (בשבילי המנהג שם בשם צי"א ח"י סי' כה פרק ל' וכ' בשבילי המנהג שם שכן משמע מהחת"ס חו"מ סי' צב) וממילא טענת עסק פחות שייכת כאן לדעה זו.

ולכאור' הי' צ"ע מסי' קנו ס"א שנזכר שם רופא ע"פ הברייתא בגמ', (ואולי הי' מקום לומר רופא אם עיקר כוונתו הוא להרווחת עצמו אין דינו כמלמד תינוקות, ובפוסקים כ' לגבי האוסף צדקה לעצמו דאין דינו כעושי מצוה שיש לקום מפניהם, והארכתי במקו"א בדין זה, ולעניננו אפשר דסגי שמלאכת רופא הוא שייך גם במלאכת חול דגם בגויים יש רופאים משא"כ בתורה א"א ללמוד תורה בלא ברכה), אבל עי' בט"ז שם סק"א וכן בסמ"ע ובבאר היטב ושאר נו"כ הדעות בזה לענין חילוקי הרופאים מי הם בכלל צרכי מצוה או צורך הציבור שדינם כמלמדי תינוקות, ושו"ר דאכן החת"ס האריך בזה.

ועי' עוד מש"כ בזה מבית לוי דלהלן שג"כ נראה שלא סבר שרופא דינו כמלמד תינוקות אא"כ שמטפל באופן שאינו גורם למעבר לקוחות ג"כ עי"ש מש"כ בזה הפרטים דאז הקיל

בזה.

[ומ"מ אפי' במלמד תינוקות כ' הפת"ש סק"ב בשם הלבוש דההיתר רק באותו חצר ולא באותו בית, ודעת הגר"ש ואזנר דבאותו בנין חשיב כבאותו בית ולא באותו חצר, וההיתר לדעתו הוא רק בחצר בבית אחר, עי' מבית לוי ח"ז עמ' נד (ומגוף הפת"ש בשם הלבוש הנ"ל אין ראיה לזה דשם כ' שעושים כן מדוחק שדרים באותו בית ואפשר דהנידון שם כשדרים בצמצום באופן שאינו הדרך לדון כמה כך יחד בבית אחד משא"כ בענייננו)].

רשמתי רק מראי מקומות מאחר וכמובן שאין הכוונה להכריע להלכה.

מגבת שקנתו בה מעט חלב והניחזה על סיר רותח שעל האש מה הדין

(א)

יש בזה כמה שאלות, האחד לגבי התבשיל, הב' לגבי הקדירה היכן שהוא כנגד המגבת, הג' לגבי הקדירה בתחתיתה במקום שאינו כנגד המגבת, הד' לגבי המגבת עצמה אם מותר להשתמש בה בצונן.

(ב) ובפוסקים נתבאר שיש חילוקי דינים בין נפלה טיפה כנגד הרוטב או שלא כנגד הרוטב (כמו שיתבאר), ומכיון שלא נתפרש בשאלה באיזה אופן היה, אשתדל לפרט בב' האופנים.

ויש לציין דאם היה רק ע"ג הקדירה [דהיינו מעליו ממש] חשיב לדעת הרמ"א שם בשם האו"ה הארוך כמו שנפלה כנגד הרוטב שהוא קל יותר והוא שנפלה הטיפה לאחר שהתחילה הקדירה להרתיח והאדים עולים ומגיעים אל הרוטב [ואולי יתכן שנקט סגנא זו רק כלידוף אחר הספק של מפעפע עי' נש"ך נריש סעי' ה].

וכן כשהקדירה מכוסה יש שכתבו בשם הפלתי דסגי בס' כנגד הטיפה כמו שנפלה הטיפה כנגד הרוטב (וזה מבואר בסוגיות ובשו"ע דכשהקדירה מכוסה ונפלה טיפה בתוך הקדירה היא מתבטלת בכל הקדירה וסגי שיש ס' בכל הקדירה כנגד הטיפה וחידושו של הפלתי הוא דגם בנפלה טיפה מבחוץ אמרי' דמפעפע בכל הקדירה אם הקדירה מכוסה).

(ג) מה שהטיפה צוננת אינו מגרע מהדינים שיתבארו להלן, דהעיקר הוא שהקדירה רותחת והיא על האש ותתאה גבר (עי' רמ"א סי' צב ס"ז) וכ"ש אם הטיפה ממשיכה לרתוח עוד אח"כ מחום האש.

(ד) יש אופנים שיש חילוקי דינים בין יש ששים כנגד הטיפה לבין אין ששים כנגד הטיפה ובשאלה לא נזכר אם הי' ששים או שלא היה ששים [ויש עוד דינים מיוחדים נספק אם יש ששים וכמו שיתבאר].

יש לדון באופן שאין ברור שיש כאן ס' כנגד החלב הספוג במגבת האם נימא דמספק

שביחא שאלות המצוות בהלכה

מקילינן בזה או מספק מחמרינן בזה, ולפי המבואר בסי' צח ס"ב א"כ בנתערב בשאינו מינו ואין ידוע אם היה ששים או לא אמרי' בזה דספק איסורא לחומרא (ובבשר עוף הוא פלוגתת הרמ"א והט"ז והש"ך, עי' בפמ"ג שפת"ד שם סק"ז ומשמע שם שהדעה העיקרית היא להקל).

כמו כן יש לדון כאשר המגבת היתה מקופלת ומונחת ע"ג הסיר, ולא כל המגבת היתה ספוגה בחלב אלא חלקה, ויתכן שעיקר החלק הספוג בחלב למעשה לא נגע בסיר, ולא היה חם להעביר הבלוע משם לשאר המגבת ולכלי הגדול, ולא שייך בזה תתאה גבר, כיון שאינו נוגע בתתאה וגם תתאה גבר גופיה אינו סכנה לאסור כל הדבר מעיקר הדין עי' סי' קה ס"ז, ואינו ברור מה היה שם, [וכ"ז אם נחשיצו כמי שנשפך כיון שא"ל לדעת היאך היה אצל אם נחשיצו כמו שא"ל לעמוד על שיעורו יש להחמיר אפי' בספק דרבנן כמבואר שם בשו"ע ס"ג], ויש לדון האם אזלי' בזה לקולא או לחומרא.

ולכאור' יש לדמותו לקדירה אחת וספק נפל איסור בפמ"ג שם דתלוי אם הוא ספק דאורייתא או ספק דרבנן [ול"ע אם יש גם ספק שמא יש ס' כנגד כל המגבת אם אמרי' ספק ספקא דשמא רק מעט נגע ואפי' תמצי לומר דנגע הכל מ"מ שמא יש ס' כנגדו או דילמא דשמא הכל הוא ספק אחד אם יש ס' או לא].

ה) יש דעות בראשונים בביאור דברי הגמ' אם משערים החתיכה כמו שהיתה אם צמקה אח"כ ונתמעטה מאחד מששים כנגד כל הקדירה, אולם בניד"ד אם חלק מהחלב יבש קודם שבא לתבשיל פשיטא שאין משערים כנגד כל החלב אבל אם החלב בלוע בתוך המגבת ואינו נראה צל"ע איך לשערו.

ובשו"ת האלף לך שלמה יו"ד סי' קנ כתב דחלב הבלוע בבגד שנגע בקדירה דינו כב' קדירות יבשות שנגעו זו בזו (עי' בסו"ס צב), אולם כאן אינו ממש נידון זה, דכאן המגבת עדיין לחה [מן הסתם שהרי הניח את המגבת זמן קצר לאחר שקינט צו החלץ שצריכה] וא"כ דינו כקדירות שנגעו זו בזו ע"י רוטב רק דיש לדון אם חשיב בלוע כשיעור הראשון או שכיון שנתייבש חשיב שנתמעט, ואם נדמהו לבליעות כלי אדרבה דעת הפוסקים דיש לחשב כנגד כל המאכל שנתבשל בכלי זה מטעם דמי ידעי' כמה נפיק מיניה ולפ"ז לכאורה ה"ה לעניננו.

ו) באופן שיש בתבשיל ס' פעמים ס' [והכוונה ס"א פחות מעט ואכמ"ל במשנן] כנגד האיסור בזה קל וגם אין מנהג לאסור כמבואר בסי' צב ס"ו בש"ך ובבאה"ט סקי"ט, אולם קשה להאמין שזה המקרה כאן דמסתמא היה שיעור מסויים של חלב אם הוצרכו למגבת לנקותו.

ז) איתא ביו"ד סי' צב ס"ה וס"ו וס"ז שאם נפלה טיפה של חלב כנגד קדירה של בשר אם היה כנגד הרוטב חשיב לכל היותר שנתערב ברוטב ומותר אם יש ס' כנגד הטיפה (וכשנפלה כנגד הרוטב ויש ס' ברוטב כנגד הטיפה משמע לדעת השו"ע דאפי' מנהג ליכא להחמיר בזה), אבל אם נפלה טיפה שלא כנגד הרוטב אז אם הקדירה ישנה [כ"כ רמ"א, ונש"ך סק"ג נמקשה דהרי גם נחדשה מ"מ עכשיו היא ישנה מחמת הצער שנלע זה עכשיו מנישול זה וא"כ גם נחדשה שייך לומר זה חגי' שיאסור אח"כ את כל התבשיל, ועי"ש מש"כ בזה ועי' עוד ציד יהודה צפירוש הארוך מש"כ בזה, ולא

שביחא שאלות המצוות בהלכה

ארחיב צוה כאן כיון דמסתמא בלל"ה השאלה היתה בקדירה ישנה, וממילא אינו נוגע לזה הנידון של קדירה חדשה], וכבר בלוע בה בשר אמרי' חנ"נ ואז לא מהני ס' בתבשיל כנגד הטיפת חלב כיון דסו"ס בד"כ אין ס' במאכל כנגד הכלי ואז הפתרון לערות את המאכל שלא כנגד המקום שהי' שם חלב ולכתחילה משמע בשו"ע שם שצריך להמתין שיצטנן ואז יערה את התבשיל בזמן שהוא צונן ולא ייאסר כדי שלא יבוא לערות כנגד המקום שנאסר מן הכלי בזמן שהכל חם ואז ייאסר התבשיל, והמנהג של השו"ע אוסר בשנפלה שלא כנגד התבשיל אם לא במקום צורך סעודת שבת [כמו נידון דין] או בעוד צורך כמש"כ הש"ך שם.

ח) באופן שנפלה טיפה שלא כנגד הרוטב אף באופן שמעיקר הדין שהיה מותר (לולא המנהג או להסוברים דליכא מנהג להחמיר עי' עוד בזה בש"ך ופמ"ג סי' צב ריש סעי' ו) מ"מ א"א להשתמש בקדירה עד שתצטנן שמא ישפכנו על הצד שנאסר ואז יאסר התבשיל (ראה ש"ך בס"ד) ובדיעבד [ועי' נז"כ לענין לכתחילה נשעת הדמק] אם שפכו מהצד של הכלי שלא נאסר התבשיל ג"כ לא נאסר.

ט) נחלקו הראשונים אם אמרי' חנ"נ בכלי [וכאן אינו שייך לנידון אם אמרי' חנ"נ נשאר איסורין או לא, עי' נס"י נז"כ ס"ד הנידון צוה, אבל כאן אין נידון זה שייך, שהרי כאן נשאר בחלב עסקין ונשאר בחלב לכו"ע אמרי' חנ"נ], ובסי' צח ס"ה הובאו בשו"ע וברמ"א כמה דעות לענין זה אם אמרי' חנ"נ בכלי, ובנו"כ שם יש דעות בביאור דברי הראשונים בזה, וסיים הרמ"א שטוב לחוש אבל לא ביאר להדיא לאיזו דעה לחוש, ובפשוטו הוא על הדעה האחרונה שם דמינה סליק שמחלקת בין מתכות לחרס אבל לא נתבאר להדיא בכוונתו אם יש לחוש גם לדעה המחמירה שקודם לכן או רק לדעה זו, ועכ"פ כאן עסקינן מן הסתם בכלי מתכת, דבזה לב' דעות המחמירים יש להחמיר וגם המחבר ממה שהביא דעה הראשונה להחמיר בחנ"נ בכלי משמע דסובר שזו הדעה העיקרית (והשואל הוא מבני ספרד), ועכ"פ הנידונים בסי' צב לגבי טיפה הם כפי הצד דאמרי' חנ"נ בכלי (עי' בש"ך שם).

י) הכלי עצמו אם נפלה טיפה שלא כנגד הרוטב נאסר מקום הטיפה עד פחות מס' סביבו [עי' ש"ך סי' נז סעי' ה, ועי' עוד בהרחבה במשנתי ד"ה פילה חלצית שנאפחה בנייר אפייה במצנית חלצית ע"ג פלטה, וזין המגש לפלטה היה לכלוך של נשר, וזין נייר האפיה למגש חדרה שמונית של גזינה], והמגבת מכיון שבלעה מן הכלי ואין ס' בחלב שלה [וגם לא יהיה ס' אף אם נרצה לזרף המגבת עצמה] כנגד הכלי הבשרי (דאמרי' חנ"נ בכלי ישן ובעי' ס' כנגד כל הכלי) נאסרה, דחתיכת בשר שנפלה לקדירה של חלב שיש בו ס' החתיכה עצמה נאסרה [ועי' סי' נז ס"ג] דמאחר שפנים הכלי היה רטוב מחמת הבשר והחוץ היה רטוב מהחלב והמגבת היתה רטובה שניהם בולעין זה מזה [עי' עוד ברמ"א ס"ס נז].

לפי דבריהם הנידון כאן רק על מה שכבר היה ואינו נוגע למעשה לעת עתה (והכלי בלאו הכי צריך הכשרה מספק שמא לא היה ששים בתבשיל כנגד החלב שהיה שם, והמגבת נאסרה בתורת ודאי, ומכיון שאין תשמישה ע"י רותח י"א שמוותרת להשתמש בה בינתיים בצונן ובפוסקים האריכו אם מותר להשאיר ולקיים ברשותו כלי שנאסר על דעת שלא

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

להשתמש בו), ומ"מ הקרוב ביותר לפי מה שנתבאר דעת הפלתי דבכה"ג מהני שיש ס' בתבשיל כנגד הטיפה כדי להתיר התבשיל כיון שהכלי היה סגור ואם היה ע"ג הכלי וגם יש אדים עד למעלה בזה גם לדעת הרמ"א דמהני ס' ומכיון שיש כאן ספק אם היה ס' כנגד החלב א"כ האיסור כאן היה ספק, ושייך תשובה גם בספק חטא (עי' רמ"א או"ח סוף סי' תרו), ואם היה שם רק בשר עוף בספק בדיעבד הוא יותר קל, ולמעשה יש לשאול שאלת חכם.

האם יש לעודד המנהג להכניס פתקים בין נרות החנוכה

האמת

שלא ראיתי עד עכשיו מי שנוהג כן עד שהודיעני כת"ר שיש הנוהגים כן וגם אח"כ לא ראיתי מי שנוהג בזה, ואמנם א"א לומר שיש למחות בזה ואולי יש ללמד זכות, אבל לעודד הדברים קשה לי לומר שכן הוא מנהג מחודש ואיני יודע אם מנהג זה בא מת"ח ובר סמכא הוא ואם יש לו בית אב, ואדרבה יש בו כמה דברים שאפשר לדון בהם.

הא' השתמשות בנרות דמחד גיסא דיש לטעון שאי"ז שימוש ממש של גדר איסור הנאה בנר מ"מ מה שמראה שמשמש במצוה לצרכו צל"ע, ומ"מ יש ללמד זכות דמצינו כמה תחינות שנתנסחו לאחר עשיית המצוה כגון תחינה הנאמר בקיום מצוות סוכה וברמ"א רמז לתחינה המקוצרת שנזכה לישב וכו'.

הב' התרגלות לפנות לדבר מצוה במקום לפנות למי שצויה עליה שהוא הקב"ה בעצמו וכעין מש"כ הפוסקים שלא יפנו אל הצדיקים בקברים ומ"מ יש לחלק בזה דבמצוה כוונתו רק למי שצויה עליה שיש השראת השכינה על קיום המצוה ע"ד הכתוב יראה אל עבדיך פעלך (וגם אינו מוסכם לכו"ע שאין לבקש מהצדיקים שיתפללו עליו ובמקו"א הארכת בדעות בזה).

הג' השתמשות בפתקים שהוא דבר שלא מצינו שנהגו בזה אבותינו ורבותינו והוא דבר חדש, ומאידך גיסא בספר בתורתו יהגה ח"ה עמ' תכב ציין לזה מקור באסת"ר א י עי"ש לגבי מלאכי השרת, ועי' במכתב בעל המנחת אשר הנדפס בשערי ציון ח"א עמ' פג, וצל"ע.

הד' יש לדון דאולי פתק הוא רק דבר ששייך בבשר ודם אבל הקב"ה יודע מה בלב האדם וכמו שא"צ להתקשר בטלפון להקב"ה, ואמנם בתפילה נתחדש שיש לנו הרשות להתפלל ולדבר והוא כדי שיכוונו לבם לשמים (עי' משנה ר"ה ספ"ג וגמ' יומא עו ע"א) אבל בפתק מנ"ל והבו דלא לוסף עלה, ואמנם דרך ברכה מצינו שרשמו גם בכתב לאדם אבל לשלוח הדברים כלפי שמיא בפתק צל"ע, ובירושלמי ברכות פ"ט ה"ה שהקב"ה קרוב לאדם כמפה לאוזן, ואף אם ימצאו מקורות והשוואות לענין זה דשדרו פתקא לשמיא וקצת ראיות

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

מהספה"ק שיש השפעה גם לברכה ותפילה בדרך כתיבה, מ"מ לנהוג כן כדבר קבוע כשאין צורך מיוחד בזה צל"ע אם הוא דבר טוב וגם אם מצינו בכ"מ שיש תוקף לכתיבה מצד עצמו אבל להנחת הפתקא גבי המצוה צל"ע אם מצינו כן (וגם לא זכורני שראיתי לאחד מן הגדולים בדורות האחרונים שנהג במנהג הנחת פתקים בכותל המערבי מלבד חששות אחרות שיש בזה, וכן הובא בזה בשם הגרי"ז [קונץ נועם ח"א עמ' נח] והאדר"ת [משכנות לאזני יעקב ח"ג פ"א סי' ז] והחזו"א והגריי"ק [נאה ארמ"ר עמ' שיט] שאין לעשות כן מצד החששות שיש בזה עכ"פ במקרה רגיל, אולם ראיתי בשם הרב פדה את אברהם מערכת ב סוף אות טו דף סו טור ד בשם הרב יוסף אברהם דף ג ע"ב בשם בעל האוה"ח שנתן לתלמידו כתב שיניח בכותל המערבי ומ"מ שם רצה להתפלל שם עבור תלמידו ולא היה יכול לכך שלחו לשם כעין שליח, ומ"מ איני יודע אם אפשר לקבוע הלכה למעשה מפי מעשה שלא נקבע אלא מפי השמועה לאחר כמה דורות, ומעשים כאלו נפוצים לאלפים בשם קדושים אשר בארץ, וא"א לדעת מקורי הדברים, ובמקו"א ציינתי לכמה רבונותא שלא הסכימו לקבוע הלכה ע"פ שמועות בשם מעשים, ושו"ר שגם בשו"ת מבשרת ציון ח"א סי' כ נראה שלא קיבל כ"כ מעשה זה בשם בעל האוה"ח, אבל יש מהאחרונים שלא אסרו נגיעה באבני הכותל ואכה"מ לזה).

הה' צריך לברר אם אין מנהג זה מגיע ממנהגי וחוקות הגוים ובפרט שהוא עם האש ודרך הע"ז להשליך מיני דברים לאש.

ויתכן שנשתרעב מנהג זה ממה דאי' בכמה ספרי מוסר ורמז (וכן ראיתי בשם הגר"ח"ק בקובץ מה טובו ח"ז עמ' תפא) שבסוף חנוכה חלים הפתקים של הגזר דין שנכתבו בר"ה ונשתרעב מכח זה הנחת פתקים לפני הנרות, ומ"מ כדי לעודד ולחזק מנהג צריך מקור נאמן, ובפרט מנהג מחודש כזה שאין ידוע שהונהג ע"פ גדולים ות"ח.

האם יש חילוק בין סילוק שכינה לסילוק רוח הקודש

לציין דמצינו בכמה מקומות חילופי שמות בין שכינה ורוה"ק דלפעמים רוה"ק הכוונה לשכינה ממש כמו דאמרי' בכמה מקומות אמרה רוה"ק ולפעמים רוה"ק הכונה לנבואה כדאמרי' בשלהי סוטה משמתו וכו' נסתלקה רוה"ק ולפעמים רוה"ק הכונה לגילוי שאפילו האדם עצמו אינו מרגיש בו כדאמרי' בכמה מקומות נצנצה בו רוה"ק, וגם בגוף האמור שכינה יש בזה כמה דרגות, דמחד גיסא אמרי' בסנהדרין לט ע"א אכל בי עשרה שכינתא שריא, ועי' ברכות ו ע"א, ומאידך גיסא אמרי' (עי' יומא כא ע"ב ובגליון הש"ס שם) שבבית שני לא שרתה שכינה, וחזינן מזה שיש דרגות גם בהשראת השכינה, (ובחידושי ליומא שם הארכתי בדבר זה ובמ"מ, וכן ציינתי בכ"מ לדברי האר"י והנוב"י בשם הרמב"ם והרמח"ל דשכינה היינו שם הפעולה ולא שם העצם), ולכן סילוק שכינה יוכל להתפרש בכמה גווני,

יש

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

ויותר מצוי לענין דבר שאין רוח המקום נוחה הימנו כדכתיב ושבת מאחריך (וכמובן שיש דרגות בדבר שאין רוח המקום נוחה הימנו ויש גם דרגות בסילוק שכינה דגם בצדיקים מצינו שנסתלקה שכינה מהם), וסילוק רוח"ק בד"כ הכונה התנתקות מדרגה גבוהה של חזיון, ומ"מ מצוי דרוה"ק היינו דרגה פחותה מן הנבואה כדמצינו בכמה מקומות על תנאים הלשון כיון רבן גמליאל ברוה"ק וצפה רשב"י ברוה"ק (עי' עירובין סד ע"ב ופסדר"כ שוש אשיש ועוד) וחזי' מזה דרוה"ק משמשת לפעמים דרגה שכבר לא היתה שייכת אחר שבטלה הנבואה, ועי' עוד בזה בכמה מקומות בדברי הראשונים שביארו חלק מענין זה ע"פ מעין ענין הכרת השכל הפועל, ועי' באוה"ח ר"פ אחרי מות, ועי' בחידושי על הפסיקתא רבתי מה שהבאתי עוד בזה בענין המאמר גבי ישעיהו הנביא.

בנין שיש בו יחידת דיור או עסק עם כניסה פרטית האם מחוייב לשלם ועד הבית

אקצר בזה מכיון שנכתבו בזה כבר תשובות בספרי זמנינו, אבל אכתוב עיקרי הדברים.

במקומות שיש מנהג קבוע בזה [וכ"ש במקום שהמנהג מחייב להשתתף עכ"פ באחזקות הנכס המשותף כגון איטוס גגות וכיו"צ שזה גם יתכן שאין צריך מנהג להתחייב בתשלום כל שיש לו צעלות נכס המשותף] בד"כ המנהג מחייב מכיון שירדו להשתתף בנכס על דעת המנהג.

במקומות שאין מנהג ועד הבית או כשבאים מלכתחילה לקבוע מה יהיה המנהג, בפשטות משורת הדין אדם שאינו נהנה כלל מפעולות ועד הבית ואינו יכול ליהנות מהם אין אפשרות לוועד הבית לחייבו להשתתף בהוצאות (עי' שו"ע חו"מ סי' קסג ס"ג וס"ד וסי' קסא ס"ו ועוד).

אבל בדברים שכלל השכנים נהנים בהם אין פטור אף אם אינו עובר בחדר המדרגות (כגון צנרת וכיו"ב), ולענין אחזקת הנכס עצמו עי' לעיל.

אף במקומות שאין מנהג לשלם דמי ועד הבית למי שאינו עובר בחדר המדרגות, מ"מ אם מלכתחילה היה פתח העסק או היחידה פתוח לבנין ושוב סתם את הפתח ופתח לעצמו פתח חדש מבחוץ לשם כניסה פרטית בזה אינו ברור כולי האי שיכול על ידי זה להפקיע מעצמו תשלום, אם כבר התחייב מראש בשותפותו הראשונית בבית המשותף, ויעשו שאלת חכם.

(עי' בהרחבה בנידונים אלו בשו"ת יבוא ידיד ח"א חו"מ סי' לג, אשר חנן ח"ט חו"מ סי' קפ, בנין שלם סי' קסב, ובמקורות שהובאו בהם).

אם יש חיוב ללמד בנו אומנות בזמנינו ומה הדין בבנו גדול

באחרונים

(חת"ס ב"ב כא ד"ה בתינוקות ואג"מ או"ח ח"ב סי' קיא) כתבו דקי"ל כר' נהוראי בסוף קידושין אני איני מלמד את בני אלא תורה, ובזה יש סמך למנהג שאין אדם מלמד בנו אומנות, ומאחר שידוע שכבר פשט המנהג כן, ומה גם שבזמנינו עקב כמה דברים שהשתנו נוצר מצב שהמכשלה גדולה יותר במי שירצה לקיים ענין לימוד אומנות כפשוטו ומאידך גיסא המצב שאפשר ללמוד בלא לקיים אומנות כפשוטו לא היה בעבר הלכך המחמיר בזמנינו ללמד בנו אומנות חומרא דאתי לידי קולא היא ואכ"מ.

ויש להוסיף דאע"ג דאין דברי האחרונים הנ"ל פשוטים לכו"ע והמג"א בסי' קנו הזכיר דין ללמד בנו אומנות (ומ"מ מבואר באג"מ דדין זה נאמר רק כשא"א ללמדו תורה, עי' עוד בתורתו יהגה ח"א סוף פרק ג' שהאריך בדברי הפוסקים בזה), מ"מ אפשר דהמלמד בנו תורה אינו מבטל דין מלמדו אומנות דמלשון ר' נהוראי בשלהי קידושין הנ"ל יש קצת משמעות דבא להשוות ד"ת לשאר אומניות, ואע"פ שאינו מוכרח, מ"מ עכ"פ כ"כ במנורת המאור נר ג' כלל ב' ח"א פ"א דהמלמד תורה היא האומנות הטובה משאר האומניות (וע"ע במאירי קידושין ל' ע"ב כתב ומכל מקום כל שלמדו תורה אין צריך ללמדו אומנות אחרת שיש תורה יש קמח ולמוד תורה ואומנות לצדדין נשנו ויש מפרשים שחייב בשתייהן עכ"ל).

ואמנם יש מהמפרשים שלמדו דר' נהוראי לא מיירי על כל אחד ואחד (עי' פנ"י סוף קידושין, ועי' עוד בתורתו יהגה שם מה שהביא בנידון זה), אבל בזמנינו אדרבה רוב התלמידים מתחנכים להיקבע בלימודם והמחנך לענין אחר מוציא עצמו מן הכלל, ושמעתי מבעל הלכות חג בחג שבזמנינו שמקבלים האברכים שכר מהכולל בזה עכ"פ הוא בכלל אומנות.

ויש להוסיף עוד דיש שלמדו בירושלמי דדין זה אינו חיוב ויש שכ' שאולי ע"ז סמכו הראשונים והפוסקים שהשמיטו דין זה [עי' שורת הדין דלהלן, ויש להוסיף דהגם שהמג"א הביא דין זה והמשנ"צ הביא שם חלק מהדינים מ"מ דין זה השמיט ואולי מחמת חלק מהטעמים המצוירים כאן אם כי יש עוד דברים שהביא המג"א שם שהשמיטם המשנ"צ].

לגבי הנידון אם בן גדול בכלל חיוב זה, ובאמת יש לדון בכ"ז גם למולו ולפדותו אם הוא גם בקטן או בגדול ועי' במנ"ח מצוה ב' סק"ב שדן בזה, ויעוי' בעיון יעקב (על הע"י) מו"ק יז ע"א דשם מוכח שגם בבנו גדול צריך ללמדו תורה ואומנות, וכ"כ כמה אחרונים לענין ללמדו תורה דהוא גם בבנו גדול (ערה"ש יו"ד ריש סי' רמה וחי' הרי"ם על השו"ע שם

שביחא שאלות המצויות בהלכה

וצפנת פענח ח"ב סי' י), וכן יש מי שכ' להוכיח מב"ב כא ע"א דהחיוב הוא גם בגדול דמתחילה היו מכניסין לתורה בגדול.

וברמב"ם ריש הל' ת"ת משמע דהחיוב בקטן, והי' מקום ליישב בדוחק דבקטן הוא עוד חיוב מדין חינוך והיא צורת חיוב אחרת, אבל משמע שם שהוא דאורייתא בקטן, ועי' מעין חיים ח"ג סי' טו מש"כ באורך בכל נידון זה ובמקורות שהביא שם ובמש"כ בדברי הרמב"ם.

אם כי אחר שיודע הבן אומנות אחת אין האב מחוייב ללמדו יותר, דהרי אומנות נקיה וקלה משמע שאינו מחוייב יותר (עי' סוף קידושין) וה"ה שאר אומנות דנקיה וקלה הוא רק מן המובחר לכתחילה, וכן מוכח ברמב"ם פ"ה מהל' רוצח ה"ה דאומנות שניה אינה בכלל מצוות ללמדו אומנות (עי' בנין ציון ח"א סי' קפה), וכן יש מי שכ' להוכיח לנכון דגם אין האב מחוייב ללמדו דוקא ביוקר כשאפשר למצוא אומנות שאינה יקרה ללמוד כ"כ (עי' שורת הדין חט"ו עמ' רכה), ופשוט שבזמנינו קורסים הנמכרים ללימודים גם אם יש ביכולתם ללמד אומנות מ"מ א"א לחייב האב לרכוש דוקא הקורסים שבתשלום כשיש שייכות ללמוד קורסים בחינם [היינו אפי' במלמד שאינו לומד תורה דזוהי כ' האג"מ שיש ללמדו אומנות בזמנינו], ואפי' אם נימא דהי' הבן יכול לטעון דלא ניח"ל ללמוד באופן כזה של קורס מ"מ מאחר שרוצה הקורס בתשלום הי' יכול ליטול הקורס בחינם.

עכ"פ במקרה שלך יש כמה טעמים למה אין הבן יכול לחייב את אביו לקנות לו את הקורס, א' דיש אומרים שהוא רשות (עכ"פ לצרף צד זה לסניף), ב' די"א שאם מלמדו תורה א"צ ללמדו אומנות עכ"פ אם הוא בר הכי, ג' דמסתמא כבר יודע הבן איזו אומנות מה שיכול לעשות ולהתפרנס מאחר שהוא כבן ל', ד' שהרי בדרך שרוצה ללמוד יכול להשיג לימודים חינם באופן זה שג"כ יוכל ללמוד אומנות עי"ז, ה' שבזמנינו אם יכול להתפרנס מלימוד תורה אפשר דלא שייך דין זה כלל.

שאלוהו אם מכיר בחור טוב והציע את חברו והלך השואל והציע לבעל הדבר ואחר כך הסתיים הדבר בטוב על ידי שדכן מי מקבל המצות

בפוסקי ם

הובאו מנהגים בזה (עי' פ"ת חו"מ סי' קפה סק"ג בשם עטרת צבי סקי"ז ושב יעקב חו"מ סי' יג), והחלוקה של השכר בין המציע לבין הנו"נ תלוי במנהגי המדינות כמש"כ השב יעקב שם, וכתב שם שיש ליתן כפי המנהג דע"ד זה נחתו וכע"ז כתב החת"ס על השו"ע חו"מ סי' פז סל"ט, ויש תקנה שמיוחסת למהרי"ל בזה (ראה שו"ת רי"ט וייל חו"מ סי' ט) שהמתחיל נוטל שליש והגומר נוטל ב' שלישים [נמקום שפשטה מקנה זו], ועי' עוד בערה"ש חו"מ סי' קפה סי"ב ואה"ע סי' נ סמ"ב.

אבל עכ"פ זה ברור שגם המציע מקבל שכר, וברמ"א סי' רסד ס"ד כתב שכל העושה טובה יכול לבקש על זה שכר, ולכן יש למציע כח תביעה לומר שלא נתכוון למחול, ובמקומות שיש אומדנא לכאן ולכאן דנו הפוסקים בקרובים וכיו"ב (עי' חוט השני לבעל החו"י סי' ג ובפת"ש שם מה שציין לדבריו באה"ע ובשאר אחרונים).

ומאידך גיסא אם מלכתחילה נתכוון להציע על מנת שלא לקבל שכר כלל אינו יכול לחזור בו ולתבוע, ואף במקום שלא התכוון לענין תשלום כלל בזמן שהציע אפשר שאינו יכול לתבוע, ובנתה"מ סי' יב סק"ה משמע דהיכא שאין דעתו לתבוע ואמר לו אכול עמי אינו יכול אח"כ לתבוע.

ובמקרה שהמציע שהוא קרובה של המועמדת קיבל את ההצעה מבחור אחד חברו של המוצע והלך והציעה למועמדת, פשטות הפוסקים עכ"פ במקרה רגיל שאדם שרק אמר לחברו רעיון ההצעה עבור המועמדת וחברו אמר למועמדת את ההצעה שלא נאמר בזה דין דמי שדכנות עכ"פ כשלא מינהו שליח מיוחד לומר הדברים לבעלי הדברים (עי' חוט השני לבעל החו"י סי' ג וחוט שני להגר"ק ח"ג עמ' רצב).

והביאור בזה דהמציע חשיב יורד (עי' בבהגר"א חו"מ סי' קפה) כלפי בעלי השידוך עצמו אם היה מציע להם, אבל בעניננו הרי הוא לא פעל עמהם כלום דגילוי הדבר לחוד לא חשיב פעולה לעניננו (ע"ע משפטי התורה ח"ב סי' לד עמ' קסא) ומה שפעל בהצעתו הוא רק כלפי אדם אחר דהוא אינו הבעל דבר ולגביו לא חשיב יורד, ועדיין צ"ב.

[במאמר המוסגר יש לציין דאם הראשון הי' חשוב מתחיל יש מקומות שלא נהגו שהאמצעי מקבל כשיש מתחיל וגומר ועי' פ"ת שם וערה"ש בחו"מ שם].

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

ומ"מ יש לדון בכל מקרה לגופו לפי הפרטים ובמעמד ב' הצדדים בלבד, כי הדין משתנה לפי הפרטים בזה והדברים כתבתי לפו"ר ולא להלכה, ובתשלום הדברים אציין שיש שנהגו סלסול במתן מעות שדכנות להחמיר יותר לפנים משורת הדין ולא מן הדין אלא לזכות בנין הבית ושלא יתעורר צד קטרוג על ידי צער בעלי הפעולה.

אין לפסוק הלכה למעשה מתוך הדברים ללא שאלת חכם.

אין התחייבות להשיב לכל שאלה המתקבלת, עקב העומס.

לתמיכה בהוצאות המערכת ניתן באמצעות כרטיס אשראי בקו שכיחא 03-6703-111 שלוחה 5